

RAPALSKI MEJNIKI V KNJIGI: MEJA NA RAZVODNICI

RAPALLO BOUNDARY STONES IN A BOOK: THE BORDER AT THE WATERSHED

Mihaela Triglav Čekada

**Dušan Škodič: Meja na razvodnici: Ob
stoletnici podpisa rapalske pogodbe:
1920–2020**

Planinska zveza Slovenije, 2021, ISBN 978-
961-6870-68-9, mehka vezava, 255 strani

Slika 1: Naslovnica Meje na razvodnici (vir: Planinska založba PZS).

V zadnjih nekaj letih smo se geodeti ponovno pričeli poglobljeno ukvarjati z materializiranimi ostanki geodetskih izmer iz preteklosti in njihovim potencialom za morebitno vključitev med kulturno dediščino (Lisec in sod., 2020; Triglav Čekada in Jenko, 2020; Triglav Čekada in sod., 2021). Med starimi mejnimi znamenji smo omenjali tudi stare mejnike različnih mej, ki so nekoč potekale po našem ozemlju. Zato sem z navdušenjem prebrala novico, da je pri Planinski zvezi Slovenije izšel planinsko-zgodovinski vodnik Dušana Škodiča *Meja na razvodnici*, ki govori o rapalskih mejnikih (slika 1).

V *Meji na razvodnici* se odlično prepletata zgodovinski del na rumenih straneh in vodniški del na belih straneh. Barvna ločitev omogoča, da vsakega beremo posebej. V prvem so popisane poti, po katerih pride-mo do lokacij, kjer je nekoč stalo vseh 61 glavnih mejnikov rapalske meje na naših tleh; nekateri so ostali tam do danes. Pri tistih, ki jih ni več, je večinoma opisano tudi, kaj se je z njimi zgodilo. Če izpostavimo zanimivejše, so bili nekateri vzidani v različna kmetijska poslopja, enega najdemo tudi v Mestnem muzeju Idrija. Poleg glavnih mejnikov je popisana še gradnja vojašnic in drugih objektov iz Alpskega zidu, ki naj bi rapalsko mejo takrat branil na italijanski strani, kot tudi bunkerjev Rupnikove linije, ki naj bi mejo branili na jugoslovanski strani. Nekatero vojašnice so se ohranile, ker so jih kasneje predelali v planinske kočice, drugi objekti, kot so bunkerji, pa so bili zidani tako trdno, da še vedno kljubujejo zobu časa.

Zgodovinski del knjige govori o vojaških ostankih in njihovi umestitvi v zgodovinski kontekst, prinaša pa tudi pričevanja domačinov o življenju na obeh straneh meje. Tako izvemo, kako je potekala italijanizacija in kako so takrat živeli Trentarji, kako so tihotapili različno blago čez mejo (kontrabant), spoznamo tragične zgodbe ljudi, katerih družinske vezi je pretrgala meja, in druga pričevanja. Zato knjiga ponuja vseskozi zanimivo branje, ki odstira marsikatero tančico zgodovine iz obdobja od 1920. do pričetka druge svetovne vojne.

Edino, kar knjigi morda manjka, so podrobnejši kartografski prikazi posameznih opisanih poti do glavnih rapalskih mejnikov. Pri tem pa si lahko pomagamo z različnim kartografskim gradivom, ki je naštetu ob vsakem opisu poti, oziroma s spletnim pregledovalnikom Zgodovinskega društva Rapalska meja (<https://www.rapalskameja.si/zemljevid/>). Pregledovalnik omogoča lociranje tudi manjših in mnogo številčnejših objektov na obeh straneh rapalske meje, ki niso opisani v knjigi, kot so puškomitralješka gnezda, skladišča in zaklonišča.

Dodatna odlika knjige je, poleg zanimivega prepleta zgodovinskih zgodb in vodniških opisov, bogato slikovno gradivo, ki nam omogoča enostavno terensko razpoznavo v knjigi navedenih objektov v stanju, kot jih lahko vidimo danes. Zato je knjiga tudi s tega vidika pomembno delo, saj priča o ohranjenosti objektov, ki bi jih lahko v prihodnosti vpisali v register kulturne dediščine.

Nazadnje gre še enkrat vsa pohvala avtorju za sistematično in veliko delo, ki ga je opravil pri odstranju pozabljene zgodovine in približanju rapalskih mejnikov širšemu krogu planincev in pohodnikov.

Literatura in viri:

Lisec, A., Dajnko, J., Flogie Dolinar, E., Čeh, M. (2020). Mreža meja in mejnikov: Nominacija za Unescovo svetovno dediščino. *Geodetski vestnik*, 64 (3), 403–415. http://www.geodetski-vestnik.com/64/3/gv64-3_lisec.pdf, pridobljeno 30. 8. 2021.

Spletni pregledovalnik Zgodovinskega društva Rapalska meja. <https://www.rapalskameja.si/zemljevid/>, pridobljeno 30. 8. 2021.

Triglav Čekada, M., Jenko, M. (2020). Načini stabilizacije trigonometričnih točk skozi čas v Sloveniji. *Geodetski vestnik*, 64 (4), 469–488. DOI: <https://doi.org/10.15292/geodetski-vestnik.2020.04.469-488>

Triglav Čekada, M., Oven, K., Radovan, D., Stopar, B., Koler, B., Kogoj, D., Kuhar, M., Lisec, A., Sterle, O., Režek, J. (2021). Stalna geodetska znamenja kot temelj za delovanje geodetske stroke. *Geodetski vestnik*, 65 (2), 299–310. http://www.geodetski-vestnik.com/65/2/gv65-2_cekada.pdf, pridobljeno 30. 8. 2021.

doc. dr. Mihela Triglav Čekada, univ. dipl. inž. geod.

Geodetski inštitut Slovenije in

Univerza v Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

Jamova cesta 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

e-naslov: mihaela.triglav@gis.si